

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ - ПЕРНИК

УТВЪРДИЛ: /П/

Д-Р ЮРИ ТОРНЕВ

ДИРЕКТОР НА РЗИ – ПЕРНИК

А Н А Л И З

НА

РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ НА ТЕМА
„ЗА И ПРОТИВ УПОТРЕБАТА НА ТЮТЮН И ТЮТЮНЕВИ ИЗДЕЛИЯ”
(за интернет страницата на РЗИ – Перник)

През месеците април – май 2019 г. РЗИ – Перник проведе анкетно проучване на територията на област Перник на тема „За и Против употребата на тютюн и тютюневи изделия”. Основен проблем, който поставят организаторите е нивото на разпространение употребата на тютюн и тютюневи изделия сред работещите в държавни институции и административни учреждения и тяхното ниво на информираност по отношение здравния риск от злоупотребата с тютюн и тютюневи изделия.

Основна цел на проучването е определяне насоки за планиране на ефективни дейности, с оглед повишаване информираността, ограничаване употребата на тютюн и тютюневи изделия сред работещите в държавни институции и административни структури на територията на обл. Перник, също и популяризиране на дейността на кабинета за консултиране и отказване от тютюнопушене сред населението.

В проучването са обхванати 388 лица от 23 до 70 години, работещи в 15 административни обекта от областта. Най-много са гражданите на 59 години (5,2%), последвани от 49 (4,9%) и 45-годишните (4,4%). От общия брой 320 (82,5%) са жени и 68 (17,5%) – мъже. Разпределението по обекти е както следва:

	честота	процент
Областна администрация - Перник	25	6,4%
Община Перник	100	25,8%
Община Радомир	46	11,9%
Община Брезник	20	5,2%
Община Земен	14	3,6%
Община Ковачевци	9	2,3%
Районна прокуратура Перник	20	5,2%
Районен съд Перник	13	3,4%

	честота	процент
Окръжна прокуратура	20	5,2%
Административен съд Перник	13	3,4%
РЗОК - Перник	24	6,2%
РУО Перник	20	5,2%
Дирекция „Бюро по труда“ Перник	31	8,0%
ОДБХ Перник	25	6,4%
Военно окръжие	8	2,1%
общо	388	100,0%

По отношение на степен на образование участниците се разпределят:

	честота	процент
без отговор	39	10,1%
висше-бакалавър	83	21,4%
висше-магистър	159	41,0%
друго	26	6,7%
средно	81	20,9%
общо	388	100,0%

На въпрос „Употребявате ли тютюн или тютюнево изделие (цигара, пура, лула)?“ 42% са отговорили с „да“, а 9% - понякога. Никога не са пушили 14%, а 35% не употребяват, което общо прави 49%, т.е. близо 50% от персонала в администрациите не пушат в момента, което не е добър показател, като се има предвид че 82,5% от участващите в проучването са жени.

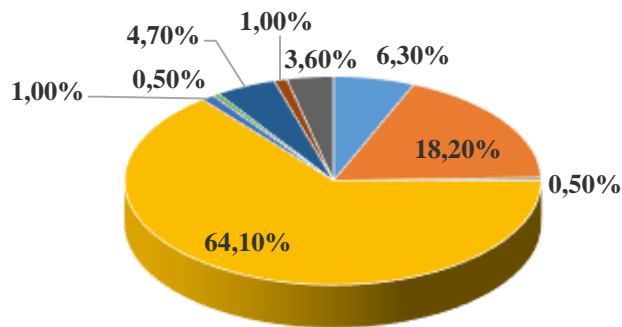
Употребявате ли тютюн или тютюнево изделие?	честота	проценти
Да	161	41,5%
Не	136	35,1%
Никога не съм пушил/а	56	14,4%
Понякога	35	9,0%
общо	388	100,0%

Като водеща причина да не употребяват тютюн или тютюнево изделие от тези 49%, 64% посочват загриженост за здравето. По показателя „причина за въздържане от употреба на тютюн и тютюневи изделия“, разпределението в проценти е както следва:

Ако не употребявате тютюн или тютюнево изделие, коя е водещата причина?	честота	процент
без отговор	12	6,3%
Друга	35	18,2%
Забраната за тютюнопушене на обществени/работни места	1	0,5%
Загриженост за здравето	123	64,1%
Негативният ефект върху непушачите	2	1,0%
Общественото неодобрение на пушенето	1	0,5%
Семейство, съпруг, приятели	9	4,7%
Съвет от лекар или друг здравен специалист	2	1,0%
Цените на тютюневите изделия	7	3,6%
общо	192	100,0%

Ако не употребявате тютюн или тютюнево изделие, коя е водещата причина?

- без отговор
- Друга
- Забраната за тютюнопушене на обществени/работни места
- Загриженост за здравето
- Негативният ефект върху непушачите
- Общественото неодобрение на пушенето
- Семейство, съпруг, приятели
- Съвет от лекар или друг здравен професионалист
- Цените на тютюневите изделия

От останалите 51% анкетирани или 196 пушещи, за начало на употреба на тютюн и тютюневи изделия, 51% посочват възрастта 17 – 20 години:

години	честота	процент
12	2	1,0%
15	3	1,5%
16	7	3,6%
17	13	6,6%
18	26	13,3%
19	18	9,2%
20	43	21,9%
21	4	2,0%
22	6	3,1%
23	5	2,6%
24	4	2,0%

години	честота	процент
25	24	12,2%
26	3	1,5%
27	2	1,0%
28	1	0,5%
30	15	7,7%
33	1	0,5%
35	3	1,5%
36	1	0,5%
40	4	2,0%
Без отговор	11	5,6%
общо	196	100,0%

На въпроса за причината, поради която употребяват тютюн и/или тютюнево изделие, най-голям процент от анкетираните изтъкват зависимост – 56,7%, но само 18,4% признават, че искат да се откажат, а не могат. Останалите 38,3% не искат да преборят зависимостта. Доста голям е процентът на пушещите за компания, които смятат, че не са зависими – 32,7%. Не са дали отговор на този въпрос 10,7% от попълнените анкетата. Това предполага, че намират друга причина да употребяват тютюн или тютюнево изделие, не знаят защо пушат или се двоумят.

Каква е причината да употребявате тютюн или тютюнево изделие?	честота	процент
без отговор	21	10,7%
Зависим съм, искам да се откажа, но не мога	36	18,4%
Зависим съм, но не искам да се откажа	75	38,3%
Пуша рядко, за компания	64	32,7%

По отношение на силата на зависимост, 43,4% са посочили, че пушат от 10 до 20 цигари на ден, което ги определя като пушачи с умерена до силна зависимост, а 8,2% са със силна и много силна зависимост – изпушват повече от 20 цигари дневно, 14,3% декларират, че не пушат всеки ден, а 31,1% пушат по-малко от 10 цигари дневно, т.е. имат слаба зависимост. Без отговор са 3,1% от анкетираните.

Колко често пушите?	честота	процент
без отговор	6	3,1%
Не всеки ден	28	14,3%
От 10 до 20 цигари на ден	85	43,4%
Повече от 20 цигари на ден	16	8,2%
По-малко от 10 цигари на ден	61	31,1%

За степента на зависимост се съди и по това дали пациентът може да се лиши от първата цигара сутрин. На въпроса „От коя цигара Ви е по-лесно да се откажете?“ 21,9% са заявили „от първата за деня“, а 59,2% – „от всяка друга“. За един от анкетираните (0,5%) отказването от никоя цигара не е лесно, а 18,4% от анкетираните не са дали отговор на този въпрос.

От коя цигара Ви е по-лесно да се откажете?	честота	процент
без отговор	36	18,4%
от първата за деня	43	21,9%
от всяка друга	116	59,2%
от никоя	1	0,5%

На въпроса „Страдате ли от заболяване, причинявано от тютюн и/или тютюневи изделия?“ 79,1% от пушещите са отговорили с „не“. Високият процент корелира с възрастта на анкетираните – 75% са до 55 години. По 4,6% са със заболявания на

дихателната система и сърдечно-съдовата система, 0,5% - с психично заболяване, с други заболявания са 3,6%, а 7,7% не са отговорили на въпроса.

Страдате ли от заболяване, причинявано от тютюн и/или тютюневи изделия?	честота	проценти
без отговор	15	7,7%
Дихателна система	9	4,6%
Друго	7	3,6%
Не	155	79,1%
Психоза	1	0,5%
Сърдечно-съдова система	9	4,6%

На въпроса „През последната година съветван/а ли сте да спрете да пушите?“ от пушещите 196 анкетиранани само 16,8% са посъветвани от лекар, 6,1% - от зъболекар и 4,6% - от друг медицински персонал. При 35,7% загриженост за прекъсване на вредния навик е проявявана от членове от семейството, 2% - от приятели и по 0,5% - от колеги и познати.

От пушещите, 42,6% не са правили опити да откажат пушенето, 21,4% са се опитвали неуспешно за по-малко от 6 месеца и 31,6% са отказвали пушенето за повече от 6 месеца, но отново са пропушвали. При отказване от тютюнопушене за повече от 6 месеца се говори за излекувана зависимост. На този въпрос не са отговорили 4,1% от анкетираните.

Правили ли сте опити да спрете да пушите и за колко време?	честота	проценти
без отговор	8	4,1%
Да, за повече от 6 месеца	62	31,6%
Да, за по-малко от 6 месеца	42	21,4%
Не	84	42,9%

Само 8 лица (2,1%) са прибягвали до специализирана помощ за отказване на тютюнопушене, а 42,5% от анкетираните не са отговорили на въпроса „Ако сте бивш пушач, прибягвали ли сте до специализирана помощ за отказване от тютюнопушене?“. С „Не“ са отговорили 38,1%, а никога не са пушили 17,3%.

Ако сте бивш пушач, прибягвали ли сте до специализирана помощ за отказване от тютюнопушене?	честота	проценти
без отговор	165	42,5%
Да	8	2,1%
Не	148	38,1%
Никога не съм пушил/а	67	17,3%

На въпроса „Знаете ли, че 1 час престой в задимено помещение се равнява на изпушването на 1 цигара?“ повече от половината – 65,7%, от анкетираните са отговорили с „да“, което показва добра осведоменост. Без отговор са оставили въпроса 16% от участниците, а 18,3% са отговорили с „не“.

Знаете ли, че 1 час престой от непушач в задимено помещение се равнява на изпушването на 1 цигара?	честота	проценти
без отговор	62	16,0%
Да	255	65,7%
Не	71	18,3%
общо	388	100,0%

Важен въпрос за провеждането на промотивна и профилактична дейност срещу употребата на тютюн и тютюневи изделия е „От къде научавате за вредата от тютюнопушенето и заболяванията, които причинява?“ На този въпрос, най-много от анкетираните са отговорили „от медиите“ - (51,55%). Следват отговорилите „от интернет“ – 39,43%, „от кампании“ – 25,77% и „от личен лекар“ – 15,46%. Отговор „от други източници“ са посочили 95-има – 24,49%, като тук са отбелязани отговори „литература“, „семејство“, „училище“, „четене“, „елементарни познания“, „усещам вредата“, „д-р Гергана Гешанова“. Без отговор са оставили въпроса 67 анкетирани – 17,27%. Сборът от процентите на отговора е по-голям от 100%, защото е възможно източниците на информация за тютюнопушене да са повече от един.

Отговорът на въпроса „Знаете ли къде можете да получите консултация за отказ от тютюнопушенето?“ показва 39,4% неосведоменост и 22,7% незаинтересованост сред анкетираните. Едва 37,9% са отговорили с „да“:

Знаете ли къде можете да получите консултация за отказ от тютюнопушенето?	честота	проценти
без отговор	88	22,7%
Да	147	37,9%
Не	153	39,4%

За кабинетите за безплатно консултиране и отказване от тютюнопушене към Министерство на здравеопазването и Регионалните здравни инспекции в страната с гореща телефонна линия, посочена на кутиите за цигари се оказа, че от анкетираните са осведомени 33,8%. От 388 участниците в проучването общо 49% са отговорили, че не са осведомени, а 17,3% не са посочили отговор.

Знаете ли за мрежата от кабинети за бесплатно консултиране и отказване от тютюнопушене към Министерство на здравеопазването и Регионалните здравни инспекции в страната с гореща телефонна линия, посочена на кутиите за цигари?	честота	проценти
без отговор	67	17,3%
Да	131	33,8%
Не	190	49,0%

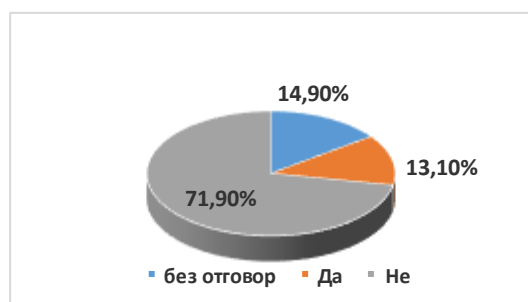
Едва 25,4% от анкетираните биха потърсили помощ в кабинетите за бесплатно консултиране и отказване от тютюнопушене, а 50,3% не желаят такава помощ.

Бихте ли потърсили помощ в кабинетите за бесплатно консултиране и отказване от тютюнопушене?	честота	проценти
без отговор	98	25,3%
Да	95	24,5%
Не	195	50,3%

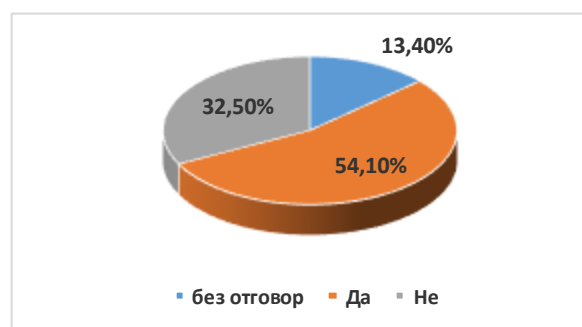
Едва 71,9% от участниците в проучването декларират, че не пушат и не позволяват пушене на работното им място, а 13,1% пушат и позволяват пушене на своето работно място. Без отговор са оставили въпроса 14,9% от анкетираните.

Вие лично пушите ли на работното си място или позволявате ли пушене на работното Ви място?	честота	проценти
без отговор	58	14,9%
Да	51	13,1%
Не	279	71,9%

Само 54,1% от анкетираните са съгласни с българското законодателство в частта за забрана на пушенето на обществени и работни места, а 32,5% не го определят като справедливо и ефективно. Не са декларирали отговор на въпроса 13,4% от участниците.

Смятате ли българското законодателство в частта за забрана на пушенето на обществени и работни места за справедливо и ефективно?	честота	проценти
без отговор	52	13,4%
Да	210	54,1%
Не	126	32,5%

На въпроса „Смятате ли, че мерките в закона за забрана на пушенето на обществените места трябва да бъдат разширени и засилени?“, 45,4% са отговорили утвърдително, 39,4% не са на това мнение, а 15,2% не са отговорили на въпроса.

Смятате ли, че мерките в закона за забрана на пушенето на обществените места трябва да бъдат разширени и засилени?	честота	проценти
без отговор	59	15,2%
Да	176	45,4%
Не	153	39,4%

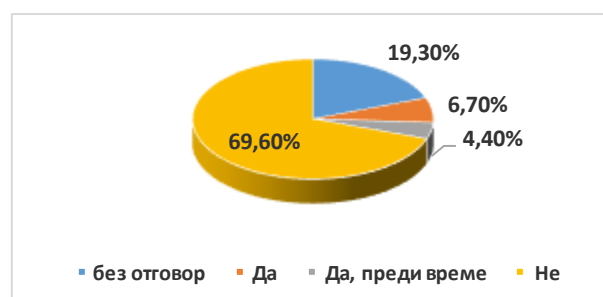
Във връзка със зачестилата употреба на тютюневи изделия, различни от цигари, се оказва, че сред персонала на администрациите, този тип средства все още не се употребяват често. От 388 анкетирани 4,1% употребяват наргиле, 0,5% - тютюн за дъвчене и 1,8% – тютюн за смъркане.

Употребявате ли някои от следните тютюневи изделия:	честота	проценти
Наргиле	16	4,1%
не	363	93,6%
Тютюн за дъвчене	2	0,5%
Тютюн за смъркане	7	1,8%

Напоследък стана модерна употребата на електронни/бездимни цигари, които под различна форма също набавят никотин в организма. Сред участниците в изследването се оказва, че 6,7% от тях ги употребяват в момента, 4,4% са ги употребявали преди време, 69,6% не ги употребяват, а 19,3% не са посочили отговор на запитването.

Употребявате ли електронна/бездимна цигара?	честота	проценти
без отговор	75	19,3%
Да	26	6,7%
Да, преди време	17	4,4%
Не	270	69,6%

Така, от всички участници в проучването, 61 употребяват тютюневи изделия, различни от цигара, пура, лула. От тях на въпроса къде ползват подобни средства, 62,3% са посочили заведения (клубове, кафенета, нощни барове и др.), 31,15% – дома, 26,2% – работното място, 22,95% – посещения у приятели на гости, 10% - други места и 24,59% не са посочили отговор. Сборът от процентите на отговора е по-голям от 100%, защото е възможно местата за употреба на тютюневи изделия, различни от цигари да са повече от едно.

Посочете местата, където употребявате тютюневи изделия, различни от цигари и електронни/бездимни цигари	честота	проценти
без отговор	15	24,59%
В заведения (клубове, кафенета, нощни барове и др.)	38	62,3%
В къщи	19	31,15%
На работа	16	26,23%
На гости у приятели	14	22,95%
На други места	10	16,39%

Кое кара тези участници да прибегнат до употребата на такива посочете причината за употребата на тези продукти?

Посочете причината за употребата на тютюневи изделия, различни от цигари и електронни/бездимни цигари	честота	проценти
Не нарушавам забраната за тютюнопушене на обществени места	19	31,15%
Могат да ми помогнат да се откажа от тютюнопушенето	8	13,12%
По-малко вредни са от цигарите	6	9,84%
По-модерни и атрактивни са	6	9,84%
Друго	9	14,75%
Без отговор	19	31,15%

Най-голям е броя на тези, които искат да се съобразят със забраната на тютюнопушенето на обществени места – 31,15%. Следва като причина за употребата им желанието да откажат цигарите - 13,12%. Други ги употребяват като смятат, че са по-малко вредни или по-модерни – по 9,84%. От 61 души, ползващи или ползвали такива изделия, 19 анкетирани – 31,15% не са дали отговор. . Сборът от процентите на отговорите на въпроса е по-голям от 100%, защото е възможно посочването на повече от един възможен отговор.

ИЗВОДИ

1. В проучването са обхванати 388 служители от администрации на територията на област Перник, при планирана извадка от 300 души.
2. Отчита се висок процент с тютюнева зависимост – 51%, като се има предвид, че е значителен процентът на анкетираните жени – 82,5% от общия брой.
3. Много нисък е процентът на желаещите да откажат цигарите. Едва 56,7% от пушачите се определят като зависими, а от тях само 18,4% признават, че искат да се откажат цигарите, а не могат. Останалите 38,3% не искат да преборят зависимостта. Доста голям е процентът на пушещите за компания, които смятат, че не са зависими – 32,7%. Не са дали отговор на този въпрос

10,7% от попълнените анкетата. Това предполага, че намират друга причина да употребяват тютюн или тютюнево изделие, не знаят защо пушат или се двоумят.

4. Много слаба се оказва работата на звената, които следва да работят за намаляване на употребата на тютюн: от пушещите 196 анкетирани едва 16,8% са посъветвани от лекар да спрат да пушат, 6,1% са получили препоръка от зъболекар и 4,6% - от друг медицински персонал. При 35,7% загриженост за прекъсване на вредния навик е проявявана от членове от семейството, 2% - от приятели и по 0,5% - от колеги и познати. При повече от 30% от анкетираните, не е ставало въпрос за спиране на тютюнопушенето.
5. Основни източници за вредата от тютюнопушене, гражданите получават на първо място от медиите и интернет, и чак на трето място от лекари и кампании. Тук е ролята на РЗИ за провеждане дейности, които да ангажират общопрактикуващите лекари да работят по-активно с пушачите, както и да провежда по-активно промотивна и профилактична дейност в тази насока.
6. Проучването установи много висок процент на пушачи, които са правили опити да откажат цигарите, но по-късно отново са пропушвали – 53% от пушачите. Това са потенциални пациенти на кабинетите за консултация и отказване на тютюнопушенето, където те могат да получат активна подкрепа и да завършат опитите си успешно. И тук е отново ролята на РЗИ да издири тези лица и да им помогне. Тук е момента да кажем, че от пушачите само 5-има са потърсили специализирана помощ за отказване на вредния навик.
7. Анкетното проучване показва много висок процент неосведоменост по отношение на ресурсите за отказ от тютюнопушене: кабинетите за консултиране и отказ от тютюнопушене – едва 33,8% от анкетираните знаят за горещата телефонна линия и кабинетите за безплатно консултиране. Същевременно едва 25,4% биха прибягнали до тази услуга.
8. Само 54,1% от анкетираните са съгласни с българското законодателство в частта за забрана на пушенето на обществени и работни места, а 32,5% не определят забраната като справедлива и ефективна.
9. Във връзка със зачестилата употреба на тютюневи изделия, различни от цигара, пура, лула, се оказва, че сред персонала на администрациите в Пернишка област, този тип средства все още не се употребяват често. Основна причина да прибягнат към тях, се оказва възможността да не се нарушава закона на публични места. На второ място е неточната осведоменост, че могат да се използват като помощно средство при отказване от тютюнопушене.

МЕРКИ

Предвид установената лоша осведоменост на участниците в анкетното проучване за ресурсите за отказване от тютюнопушене, РЗИ предвижда да осъществи обратна връзка с тях, като изпрати резултатите от проучването до съответните администрации.

До края на 2019 г., през месец ноември предстои провеждането на кампания за отбелязване на 21 ноември – Международен ден без тютюнопушене. В рамките на тази

кампания се предвижда провеждане на измервания за концентрация на въглероден оксид в издишания въздух от пушачи в работни или ученически колективи. С цел повишаване на информираността сред подрастващите по отношение на рисковете и вредите от употребата на тютюневи изделия ще се провеждат дискусии, придружени с видеопокази. Ще бъде организиран конкурс за комикс за деца на тема „Свят без алкохол и тютюн“.